

23 OKT 1946

Meinhard Tamm
Johs-Hedinsväg 10
Mariefast.

Usuõpetus
Kontrolltöö nr. 1

Pietismi head külged

Pärast Lutheri surma lekkis uus usuline vool, mida nimetatakse pietismiks - vagadus. Selle voolu algatajaks oli Philipp Jakob Spener. Et ta oli eelkõige kirikuõpetaja, siis alustas ta oma koguduses inihite koostekutega vagaduse süvendamiseks. Brilant tähelepanu avaldas ta oma raamatuga 'Vagad Igatused' mis leidis hea vastuvõtu ja levis kiirelt kogu Saksa- maal ja Euroopas.

Pärast Speneri surma jätkas tema tööd August Herman Franke. Tema on ühtlasi üks tähtsamaid kuulsaid kogu piethismi ajaloo, omandes suuri teenid piethismi levitamises. Kui ei oleks olnud Franke ja tema Halle asutust ei oleks piethism kunagi levinenud nii võrd laialdaselt ja samuti ei oleks piethism saanud avaldada nii võrd suurt mõju kogu Luterlikkus maailmas kui ta seda tegi.

Franke asutas oma asutuse Halle pärast professionis saamist Halle ülikooli juures. Ta alustas oma tööd õpetajana ja ilma rahata, lootes vaid Jumala abile. Ta võttis erode hoole alla mõningad vaesed lapsed, andes neile korteri söögi ja ülespidamise. Varsti laienes asutus, haarates

mitut tuhat vaestast. Peale igapäevasei ülalpidamise said lapsed ka hariduse. Franck ei lasknud oma kavasid keele õpetada mingi piiblitega, vaid ta võttis õppekavasse ka tšüü õppemateriale nagu Jeesika maateadus ja loodusteadus.

Toll ajal õppis Haller palju üliõpilasi välistmaadelt. Nede seas oli palju vasemast kinnast kes teostasid omaie ülalpidamist Franck^{es} vastu koolis. Nii teinud seal õpetajateks umbes paar sadat noort. Haller viibimise aja vältel omandasid noored ka piiblitlikust vaated. Lõpetades õppimist seal, ja siirdudes uuesti kodumaale, viidi kaasa ka piiblitlikust vaated. Nii loomis piitrim kogu Euroopas.

Piitrimis peamine õpetus oli vagadus ja Jumala kartlikkus. Nii viit piitrim läbi vaimse ärkamise kogu luterlikkus maailmas. Rahvas hakkas unest ja hakkas Jumalat teostama suukema tõendusega. Nii on piitrimis teinud uue siirandamisel ja selgitamisel suuromale rahvahulkadele.

Ka astas piitrim kaasa rahva hariduse tõstmises, eriti Franck^{es} arutuste löö tagajärjel. Tuhanded kes läksid läbi selle koolis omandasid hariduse ja hea kasvatuse, andes seda järele oma kodu ees ja oma kaastuimistele. Mehinist näarib ka hoolikamne vaestate eest.

Meie kodumaale jõudis mainitud naolust vana selle viimase ora, teues kaasa vaimueltsu ärkamise. Eriti loomis see Lõuna-Eestis. See liikumine püüis ka tänapäeval vermaistkoguuduse nimu all.

AB.

30/10.46 M. Hag